

Opinions of Teachers Concerning Peace Education

Çiğdem APAYDIN
Mualla AKSU

Akdeniz University, Faculty of Education

Abstract

The aim of this research was to bring out the opinions of Turkish teachers concerning peace education. The design of this study was qualitative, and descriptive analysis was used. The number of the participants was 17, 11 of whom were women while 6 were men and they were all volunteer teachers. They were either graduates of the master's program or were continuing their studies in the field of Educational Administration and Supervision at Akdeniz University. The participants were asked to respond to six open-ended questions in semi-structured interview form in writing. The data were collected via e-mail. According to the findings of the study, while some of the schools had activities on peace education, others did not. Peace education at schools has been carried out through brainstorming, case studies and activities related to national holidays with the involvement of students' parents. According to the participants, the most important task was to train students for being sensitive on peace belongs to their teachers. According to the responding participants peace education could be defined as "to make the individuals be in tolerance and understanding to solving his/her problems" or "to behave tolerantly and respectfully to human rights in solving problems." All participants stated that peace education could be a way of eliminating violence in schools.

Keywords: *Peace, peace education, teacher, school, environment*

SUMMARY

Peace is generally expressed as the word "truth", "beauty", and "love" (Sandy and Perkins, 2002). According to the Turkish Linguistic Society (2012), peace is defined as an environment composed of harmony, mutual understanding, and tolerance. Freedom, human rights and justice are believed to be the foundational concepts of peace (Sandy and Perkins, 2002).

There is a dynamic relationship between peace practice and peace education (Harris, 2007). Peace education is different from other forms of education due to its non-violent orientation. The content and the methodology of peace education are progressive, promoting egalitarian learning environments, open inquiry and a program that included the participation of students (Ardizzone, 2001).

Purpose of the Study

The aim of this research was to bring out the opinions of Turkish teachers concerning peace education in the school environment.

METHOD

This study was a qualitative research and was planned phenomenology design. The questionnaire, which was semi-structured, included six open-ended questions. The number of participants was 17, 11 were women while 6 were men, all volunteer teachers. They were either graduates of the master's program or were still continuing their studies in the field of Educational Administration and Supervision at Akdeniz University. Descriptive analysis was used as the method of analysis. The participants were asked to respond to six open-ended questions in semi-structured interview form in writing. Data were collected by e-mail.

FINDINGS & RESULTS

Existence of Peace Education in Schools

Seven of the teachers who participated in the study stated that there were not any peace education activity in their schools but ten teachers said there were.

How are the students trained to be sensitive to peace?

Participant's suggestions for in/out of the classroom activities are classified in three categories: (1) Ministry of National Education, (2) teachers, and (3) schools.

Definition of peace education and implementation in schools

One of the participants had not heard any definitions of peace education and five participants did not respond to this question. According to the responding participants peace education could be defined as "to make the individuals be in tolerance and understanding to solving his/her problems" or "to behave tolerantly and respectfully to human rights in solving problems."

Role of peace education in eliminating violence at schools

All participants stated that peace education could be a way of eliminating violence in schools. One participant indicated that peace education should take place within the educational activities and hidden curriculum. According to the participants a school administrator is a role model, and violence at schools is affected by administrators' behaviour.

Differences between today's schools and schools in the past in terms of peace environment

Only two participants proclaimed that there were no differences between school lives of today's students and their own school lives. According to the rest of the participants, today's school life is more insecure than the past, and students are more aggressive, selfish and cruel to each other.

How to educate generations who internalize the principle "Peace at home, peace in the world"?

Responding participants gave some suggestions in order to educate generations who internalize the principle 'peace at home, peace in the world'.

Community members should:

- have children only when they feel ready, not under the pressure of the community (AE).
- be taught and learnt about different cultures and life styles (MAS).
- internalize the idea 'differences are not something to be afraid of, but they are benefits' (MAS).
- be a model to future generations (MÖ).
- believe that human rights are universal, and each person has equal rights (Rİ).
- be aware of the necessities of living together in peace (Rİ).

DISCUSSIONS & CONCLUSIONS

It was understood that activities related to peace education were implemented in some schools. Peace education in these schools were carried out within 'Values Education' through brainstorming, case studies and activities related to national holidays with the involvement of students' parents. Deveci, Yılmaz and Karadağ (2008) suggested that peace education should take place in the content of courses such as 'Social Sciences', 'Life Studies' and 'Civic Education'.

According to the participants, the most important task in training students for being sensitive to peace belonged to their teachers. Generally, teachers stated that practices should in the classroom be group activities and students should have learning with fun. Through peace education, the students might acquire the positive aspects of tolerance, awareness of being human, democratic viewpoints and compassion for animals. Opinions of the participating teachers in this study were consistent with the findings of Kepenekçi (2010).

Peace education was suggested as a way of eliminating violence in schools by all the participants in this study. Coşkuner (2008) found that students who were trained in peace education had lower level of aggressiveness, higher skills of conflict solution and lower negative and destructive behaviour. According to the findings of Sağkal (2011), students who were trained in peace education improved relationships with their peers, teachers and parents, and the classroom and school climate were affected positively by this education. It was observed that the findings of this study were consistent with the findings of Sağkal (2011) and Coşkuner (2008). In conclusion, the evidence showed that peace education was not emphasized in our schools, but this was a limited study, so results cannot be generalized across the whole education system in Turkey.

Öğretmenlerin Barış Eğitimine İlişkin Görüşleri

Çiğdem APAYDIN

Mualla AKSU

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin barış eğitimi hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel olarak desenlenen araştırmanın verileri betimsel yöntem kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya Akdeniz Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi veya mezunu olan toplam 17 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın görüşme formunu altı açık uçlu soru oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre okulların bazılarında barış eğitimi konusunda etkinlikler yapılırken bazılarında yapılmamaktadır. Okullarda barış eğitimi "değerler eğitimi" programında, öğrencilere beyin fırtınası, örnek olay incelemesi yoluyla, ulusal bayram etkinlikleriyle ve çocukların ailelerini de etkinliklere dâhil edilerek gerçekleştirilmektedir. Katılımcılara göre barışa duyarlı öğrencilerin yetiştirilmesinde en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Katılımcılara göre barış eğitimini "Bireylerin, sorunlarını çözerken olaylara hoşgörüyle ve anlayışla bakmalarını sağlamaktır." veya "Sorunların çözümünde insan haklarına saygı ve hoşgörünün bireylerin davranışlarına yansımaları" şeklinde tanımlamak mümkündür. Öğretmenlerin tümü okullarda şiddetin ortadan kaldırılmasında barış eğitiminin alternatif olabileceğini ifade etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Barış, barış eğitimi, öğretmen, okul, çevre

GİRİŞ

Barış sözcüğü çoğunlukla "güzellik", "sevgi" ve "gerçek" olarak ifade edilmektedir. Barışla eşanlamlı diğer sözcükler dostluk, arkadaşlık, uyum, uygunluk, dinginlik (sükûnet), ahenk, hareketsizlik, ateşkes ve uzlaşmadır (Sandy ve Perkins, 2002). Barış kavramı Türk Dil Kurumu (2012) tarafından; uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam olarak tanımlanmaktadır. Barışın temelinde insan hakları, adalet ve özgürlük gibi kavramlar yer almaktadır (Sandy ve Perkins, 2002). Reardon'a (1988) göre barış; fiziksel, sosyal, psikolojik ve yapısal şiddetin bütün biçimlerinin yokluğudur. Kamaraj ve Aktan-Kerem (2006) dört ayrı Dünya Kongresi'ne katılan 51 kişi ile yaptıkları araştırmada da katılımcılar barış kavramını "savaş olmama durumu" olarak tanımlamaktadır.

Çek eğitimci Comenius, 17. yüzyılda insanların barışı nasıl sağlayacakları konusunda eğitim almaları için girişimde bulunmuştur. Gerek Comenius gerekse şiddet içermeyen değerleri öne çıkaran Hz. Muhammed, Hz. İsa ve Buda gibi dini liderlerin ahlak öğretimi çabalarına rağmen, üniversiteler gençlerin şiddeti anlamaları ve barışın değerini kavramalarında yavaş kalmıştır. Okullarda 1990'lı yıllardan itibaren şiddetin ve suç oranlarının artmasıyla birlikte eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim üyeleri, öğretmenlerin karşılaştıkları şiddet problemlerini nasıl çözebileceklerine ilişkin çalışmalara yönelmişlerdir (Harris, 1999). Barış eğitiminde ana hedef, barışa ulaşabilme yöntem ve stratejilerinin kazandırılmasıdır. Barışı güçlendirme, iletişim yoluyla barışı sağlama, barışı kurma ve barışı şiddet olmadan gerçekleştirme bu yöntemler arasında sayılabilir. Barış eğitimi almış bireylerden çatışma çözümüne yönelik davranış biçimleri geliştirmeleri, barışı yaşatmaya ve devam ettirmeye yönelik tutum içinde olmaları beklenmektedir.

Barış eğitiminin, barışı uygulama ile dinamik bir ilişkisi bulunmaktadır (Harris, 2007). Barış Eğitimi Çalışma Grubu UNICEF (1999) barış eğitimi "yetişkinlerde, gençlerde ve çocuklarda açık ve yapısal şiddet ve çatışmayı önlemek için bilgi, beceri, tutum ve değerleri iyileştirme süreciyle ilgili davranışlarda değişiklik meydana getirme süreci; içsel, kişilerarası, grup içi, ulusal veya uluslararası düzeyde çatışmayı barışçıl yollarla çözmeye" olarak tanımlamaktadır (Fountain, 1999; 6). Bir başka ifadeyle barış eğitimi, insanların davranışlarında değişiklikleri amaçlayan etkinlik veya etkinliklerdir (Tidwell, 2004). Barış eğitimi bireyde eleştirel ve analitik düşünme biçimini geliştirmek, aynı zamanda bireylerin birlikte çalışma yollarını teşvik etmektedir (Brock-Utne, 2010).

Barış eğitimi, şiddet içermeyen yönelimi olması nedeniyle eğitimin diğer formlarından farklıdır. Çünkü barış eğitiminin yöntemi ve kapsamı yenilikçi, eşitlikçi öğrenme ortamını destekleyen, açık sorgulama yapan ve öğrenci katılımını içeren bir programdır (Ardizzone, 2001). O halde barış eğitiminin temel amacı, öğrencilerin sosyal adaleti sağlayabilecek bir dünya düzeni oluşturmalarına katkıda bulunacak stratejiler geliştirmelerine yardım etmek olarak özetlenebilir (Deveci, Yılmaz ve Karadağ, 2008).

Çatışmanın her zaman hazır olduğunu ve her yerde bulunduğunu ileri süren Harris'e (2007) göre barış, şiddetin kökenlerini açıklayan, şiddete karşı alternatif yöntemler içeren, kendisini bağlama göre değiştiren bir süreç olarak ele alınabilir. Reardon (1987) Amerika Birleşik Devleti'nde (ABD) okulöncesinden ortaöğretime kadar olan 100'den fazla barış müfredatının analizinde barış eğitiminde belirlenmiş açık ve kesin standartların olmadığı sonucuna ulaşmıştır (akt. Brock-Utne, 2010). Reardon'a (1987) göre, ABD'de barış eğitimi işbirliği, çatışma çözümü, şiddete başvurmama, insan hakları, sosyal adalet, dünya kaynakları, küresel çevre, çok kültürlülüğü anlama olmak üzere dokuz güncel alanda uygulanmaktadır ve bu alanların tümünün bilişsel olduğu kadar davranışsal ve tutumsal bileşenleri de bulunmaktadır (akt. Brock-Utne, 2010).

Tidwell'e (2004) göre ahlâki yapısı bireyci, idealist ve uzlaştırıcı olan barış eğitimi şiddet içermemektedir. Barış eğitiminin birey üzerindeki temel odağı, diğer kişinin görüşünü veya çatışmayı nasıl değiştirebileceği üzerinedir. Öğretmenin öğrencisine şiddet uygulaması, öğrencilerin öğretmenlerine veya öğrencilerin öğrencilere saldırması çatışma durumlarını içermektedir. Barış eğitimi bu gibi sorunların çözülmesinde ve

çatışmayı önleme, uzlaştırma, barış kurma veya sağlama gibi pek çok durumda sayısız rol oynayabilir (Tidwell, 2004).

Yaşamı tehdit edici ve küresel sorunları çözmek için bireylerin işbirliği içinde çalışmaları gerekmektedir. Buradan okullarda bu becerinin nasıl geliştirilebileceği sorusu akla gelmektedir. Bu soruya Brock-Utne (2010) insanlar kendilerine güvenirlere, kendilerini güvende ve değerli hissedersen daha iyi işbirliği yapacakları ve sorunlarını yapıcı biçimde çözecekleri yanıtını vermektedir. Brock-Utne (2010) yarışmacı okul sisteminde bu amaçları gerçekleştirmenin kolay olmadığını; resmi okullarda bu amaçların sıklıkla ilan edilmesine rağmen uygulamada notlandırma sistemi, bireysel başarı ve yarışmanın olması nedeniyle işbirliği ve kendine değer vermeyi desteklemediğini belirtmektedir.

Günümüzde okullarda şiddet olaylarının, özellikle fiziksel şiddet olaylarının artış gösterdiği basından da izlenebilmektedir. Şiddetin ortadan kaldırılmasında barış eğitimi alternatif bir yöntem olabilir. Bu şekilde kişisel çatışmaların ve şiddetin yaşandığı bir toplum olmaktan öte barışçıl bir ortamın sağlandığı, çatışmayı çözmeye becerilerinin kazandırıldığı bireyler yetiştirmek mümkün olabilir. Barış eğitimi çerçevesinde hazırlanmış barış eğitimi programlarıyla öğrencilere iletişim, eşduyumu (empati), öfke yönetimi, sorun çözme ve arabuluculuk becerileri kazandırılabilir. Böylece bu kavramlar öğrencilere aktararak içselleştirilebilir.

Araştırmanın Amacı

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan günümüze kadar Atatürk'ün ifade ettiği “Yurtta Barış Dünyada Barış” felsefesi doğrultusunda ilerlemektedir. Türkiye Cumhuriyeti yakın çevresiyle sorunlarını barışçıl yöntemlerle çözmeye çalışmasına rağmen yaklaşık 37 yıldır terörle ekonomik, politik ve siyasi yönden mücadele etmektedir. Bu mücadelenin topluma dolayısıyla eğitime etkisi de olumsuz yönde olmaktadır. Bu olumsuz etkinin ortadan kaldırılmasında veya en az düzeye indirilmesinde barış eğitiminin katkısının olacağı açıktır. Özellikle medyada şiddetin alenen gösterilmesi, öğrencileri şiddet göstermeye cesaretlendirmektedir. Buna bağlı olarak, okullarda artan şiddet olayları karşısında okul yönetimi ve öğretmenlerin zaman zaman yetersiz kaldığı, basında ya da toplum üyeleri tarafından dile getirilmektedir. Bütün bunlar göz önüne alındığında, barış eğitiminin Türkiye için ne denli önemli olduğu daha iyi anlaşılabilir. Herkesin özlemini duyduğu iç ve dış barışın sağlanabilmesi, barışa inanan ve barışın sağlanması için mücadele edebilecek insanların yetiştirilmesiyle olanaklıdır (Kepenekçi, 2010). Bu kapsamda şiddetin azaltılması konusunda aktif rol oynayan Milli Eğitim Bakanlığı, okullarda “Değerler Eğitimi” dersinde barış eğitimine yer vermeye başlamıştır. Öğretmenlerin barış eğitimine yönelik görüşlerinin ve mevcut farkındalık düzeylerinin ortaya konulması, öğrencilere yönelik olarak düzenlenecek barış eğitimi etkinliklerini de artırabilir. Bu araştırma, öğretmenlerin okul ortamında barış eğitimi hakkındaki görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nitel bir araştırmadır ve barış eğitimi konusunu katılımcıların bakış açısından ayrıntılı bir anlayışla araştırmayı ve ortaya koymayı amaçladığından olgubilim (fenomonolojik) desende planlanmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular; yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Örnekleme

Araştırmaya katılan öğretmenler kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Araştırmaya yüksek lisans eğitimi alan öğretmenlerin tercih edilmesinin nedeni diğer öğretmenlere göre barışa ve barış eğitimine yönelik farkındalık düzeylerinin daha yüksek olacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Katılımcılara barış eğitimi çalışmasına katılıp katılmayacakları sorulduğunda ise 17 öğretmen gönüllü olarak katılmayı kabul etmiştir. Bu nedenle araştırmaya Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi veya mezunu olan 11'i kadın, 6'sı erkek olmak üzere toplam 17 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin ortalama kıdemleri sekiz yıldır. Araştırmaya Bilişim Teknolojisi Öğretmenliğinden bir, Fen ve Teknoloji Öğretmenliğinden bir, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Öğretmenliğinden bir, Elektrik Öğretmenliğinden bir, Teknoloji ve Tasarım Öğretmenliğinden bir, İngilizce Öğretmenliğinden üç, Türkçe Öğretmenliğinden dört, Tarih Öğretmenliğinden bir, Sınıf Öğretmenliğinden üç ve Okulöncesi Öğretmenliğinden bir kişi katılmıştır.

Görüşme Formu

Katılımcıların görüşleri araştırmacılar tarafından geliştirilmiş açık uçlu altı sorudan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Katılımcıların görüşleri nitel bir araştırma yöntemi olan betimsel yöntem ile analiz edilmiştir. Bu kapsamda katılımcılardan; (1) Barış eğitimi konusunda okullarında herhangi bir etkinliğin yapılıp yapılmadığı, (2) barışa duyarlı öğrenciler yetiştirmek için sınıf içinde ya da dışında neler yapıldığı, (3) barış eğitiminin anlamı ve okullardaki uygulamalar, (4) barış eğitiminin şiddeti ortadan kaldırmaya etkisi, (5) geçmiş dönemle günümüz arasında barış ortamı açısından farklılıklar, (6) “yurtta barış dünyada barış” ilkesini benimseyen kuşaklar yetiştirmeye ilişkin görüşlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir.

Verilerin analizi

Katılımcıların görüşleri açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu ile toplanmış ve yazılı olarak toplanan verilerin betimsel çözümlemesi yapılmıştır. Bu araştırmada iç geçerliği sağlamak için, öğretmenlerin barış eğitimi hakkındaki algıları öncelikle doğrudan alıntılarla tanımlanıp daha sonra yorumlanmıştır. Dış geçerliği sağlamak için araştırmanın yöntemi, ayrıntılı biçimde anlatılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için her iki araştırmacının birbirinden bağımsız olarak verileri ayrı ayrı

kodlamaları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada herhangi bir istatistik yöntemi kullanılmamış genel bir karşılaştırma yapılmış ve uymayan birkaç kod üzerinde tartışılarak ortak bir nokta bulunmuştur. Kodlamada uyum düzeyinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin kodlaması isim ve soy isimlerinin baş harfleri kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR

Okulda Barış Eğitiminin Varlığı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yedisi, okullarında barış eğitimi konusunda herhangi bir etkinliğin yapılmadığını; 10 öğretmen ise yapıldığını dile getirmiştir. Barış eğitimi etkinliklerinin yapıldığını belirten öğretmenlere göre, okullarda uygulanan “Değerler Eğitimi” programında “Barış” ile ilgili bir bölüm yer almakta; barışın önemi ve gerekliliği hakkında bilgiler verilmektedir. Barış eğitimi etkinlikleri, öğrencilere beyin fırtınası ve/veya örnek olay incelemesi yoluyla yapılmaktadır. Bir öğretmen “*Performans görevi olarak verdiğim konulardan birisi de barış konulu afiş hazırlamaydı (FS)*” şeklinde farklı bir etkinlik gerçekleştirdiğinden söz ederken; bir başka öğretmen ulusal bayramlar nedeniyle barış kavramının vurgulandığını, ulusun barış içinde olmasının eğitim sistemine de yansıtacağı görüşünün hâkim olduğunu ifade etmiştir. Bir başka öğretmenin bu konudaki yanıtı ise şöyledir:

Okulumuzda Antalya’da yürütülen değerler eğitimi kapsamında “Barış” konusu bir ay boyunca çeşitli etkinliklerle işlenmektedir. Öncelikle “Barış” tanımlanarak bu konuda öğrenciler bilgilendirilmiştir. “Çocuk Gözüyle Barış” konulu resim ve fotoğraf sergisi Karaoğlan Parkında sergilenmiştir. Çocukların ailelerini de etkinliğe katmak amacıyla evde anne babalarıyla barış mesajları yazmaları istenmiş, gelen mesajlar okulda oluşturulan barış kumbarasına atılmıştır. (MÖ).

Barışa Duyarlı Öğrenciler Nasıl Yetiştirilir?

Öğretmenlerin barışa duyarlı öğrenci yetiştirmek için sınıf içinde ya da dışında neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), öğretmenler ve okul için öneriler olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır (Tablo 1). Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmenler MEB’in uluslararası köprüler kurmasını istemektedirler. Ayrıca seçmeli olarak verilen “Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” dersinin zorunlu hale getirilmesi önerilmiştir.

Tablo 1

Barışa Duyarlı Öğrenciler Yetiştirmek Amacıyla Sınıf İçinde / Dışında Uygulamalar için Öneriler

MEB	öneriler	“Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” dersi zorunlu hale getirilmeli (DR)
		Diğer uluslara ait kültürlerin de önemli ve değerli olduğuna ilişkin bilgiler ders kitaplarında yer almalı (DR)
		Barış kavramı, öğretimin bütün basamaklarında örtülü programın içinde yer almalı (MÖ)
		Savaş izleri olan ülkelere geziler düzenlenerek ya da o ülkenin yurttaşlarını ülkemize davet edilerek köprü kurulmalı (MU)
		Her okulda bir barış panosu ve etkinlik köşesi hazırlanarak okullardan uygulanması istenmeli (MU) (DR) (MÖ)
		Öğrencilerin sınav odaklı olmayacakları bir program oluşturulmalı (ME)
		Barış haftası altında şenlikler düzenlenmeli (RK)

Tablo 1
(Devamı)

Öğretmenler için öneriler	Dolaylı etkinlikler	<p>Sınıf içinde veya dışında farklı özelliklere sahip öğrencilerin bir arada çalışabileceği gruplar oluşturmalı (MAS)</p> <p>Öğrenciler kendilerine saygı duyulduğunu hissetmeli (ME)</p> <p>Hoşgörü eğitimi yaygınlaştırılmalı (MAS) (Rİ) (ST) (RK)</p> <p>Sınıfta demokratik ortamlar oluşturulmalı (Rİ)</p> <p>Öğrenciye “insan olma” bilinci kazandırılmalı (DR)</p> <p>Öğrencileri birbirleriyle yıkıcı rekabet etme duygusundan çok, onları yapıcı rekabete yönlendirmeli (ME)</p> <p>Öğrencilere özgürlük bilinci ve özgürlük için gereken saygı ve anlayış alışkanlığı kazandırılmalı (Rİ)</p> <p>Öğrencilere doğru davranış örnekleri gösterilmeli (SS)</p> <p>Öğrencinin olumsuz davranışlar karşısında eşduyum kurması sağlanmalı (SS)</p> <p>Öğrencide sevgi, acıma, hoş görme gibi duyguları ortaya çıkaracak paylaşım ortamları oluşturulmalı (ME)</p>
	Doğrudan etkinlikler	<p>Öğrencilere barışı anlatan tiyatrolar ya da kısa filmler izlettilererek, barışın insan ve toplum için önemi üzerine tartışmaları sağlanmalı (FKY)</p> <p>Ders içinde barış odaklı olmanın yararları ve nedenleri gerçek hayatla bütünleştirilerek verilmeli (ME)</p> <p>Öğrencilere şiddetin yanlış olduğu anlatılmalı (RK)</p> <p>Sınıf ortamında öğrenci grupları oluşturularak, öğrencilerden barışla ilgili yaşamlarında gerçekleşen olayları anlatmaları istenmeli (FKY)</p> <p>Öğretmen, öğrencinin karşılaştığı olumsuz bir duruma karşı tepkisinde barış yolunu seçmesinin davranış biçimi ve sonucu üzerindeki etkisini tartıştırmalı (FKY)</p> <p>Sınıfta barış kavramı sözel ve görsel olarak daha çok vurgulanmalı (AE)</p> <p>Öğrencilerin dikkatini çekecek skeçler hazırlanarak, onları eğlendirirken eğitmeli (HA)</p> <p>Savaşlar ve sonrasında toplumun nasıl etkilendiği öğrencilere filmler ve görsel materyallerle anlatılmalı (MÖ)</p> <p>Öğrencideki şiddet eğilimi fark edildiğinde uyarılmalı (SS)</p> <p>Hayali bir savaş ortamı yaratılarak, öğrencilere bu duygu yaşatılmalı (NÇ)</p> <p>Derste savaş ve barış dönemleri karşılaştırılmalı (NÇ)</p> <p>Savaş dönemlerinde insanların yaşadığı ekonomik ve psikolojik sıkıntılar gösterilmeli (NÇ)</p> <p>Dünya barışı için neler yapılabileceğine dair öğrenciler arası tartışma yaptırılmalı (RK)</p> <p>Sınıf içi kurallar barış eğitimine yönelik düzenlenmeli (RG)</p> <p>Öykü tamamlama çalışmaları yaptırılmalı (RG)</p> <p>Barış eğitimi ile ilgili köşe hazırlanmalı (RG)</p> <p>Sınıfta barışın topluma getirdiği kazançlardan bahsedilmeli (FS)</p> <p>Barış konusunu işleyen kitaplar okunarak sınıf içinde tartışmalar yapılmalı (FS)</p> <p>Grup etkinlikleri düzenlenmeli (ME)</p>
Okul için öneriler		<p>Aile içinde şiddet gören öğrenciler tespit edilmeli ve sorunları çözülmeli (AE)</p> <p>Öğrencinin çevresine saygılı, duyarlı, hoşgörülü olmasına yönelik etkinlikler yapılmalı (ST)</p> <p>Çevresinde bulunan canlıları tanımaya yönelik gezi ve gözlem yapılmalı (ST)</p> <p>Öğrenciler arasında barış takımları kurulmalı (MU)</p> <p>Barış sınıfı uygulaması yapılmalı (MU)</p> <p>Uyumlu sınıflara ya da öğrenci gruplarına ödül verilmeli (MU)</p> <p>Öğrenci velileri ile iletişim içinde olunarak aile katılımları ve etkinlikleri düzenlenmeli (MÖ)</p> <p>Barış konusunu işleyen tiyatro oyunlarına okul olarak gidilmeli (FS)</p>

Tablo 1’de, “öğretmenler için öneriler” başlığının “dolaylı etkinlikler” alt başlığında, öğretmenlerin barış eğitimini dolaylı etkinliklerden yararlanarak desteklemesinin önerildiği görülmektedir. Öğretmenler barış eğitiminde dolaylı etkinlikler olarak; öğrencilere kendilerine saygı duyulduğunun hissettirilmesi, sınıfta demokratik ortamlar oluşturulması, yapıcı rekabetin desteklenmesi, insan olma bilincinin kazandırılması, duyguları ortaya çıkaracak paylaşım ortamları sağlanmasını görmektedirler. Öğretmenler barış eğitimi kapsamında, tiyatro ve kısa filmler izletme, şiddetin yanlış olduğu anlatma ve gerektiğinde öğrencileri uyarma, öğrencilerin birbirleriyle tartışmalarını sağlama gibi etkinliklerin doğrudan kullanılabilceği görüşündedirler. Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmenler barışa duyarlı öğrencilerin yetiştirilmesinde daha çok meslektaşlarına önerilerde bulunmaktadır. Bu önerilerin sınıf içinde ve grup olarak yapılabilecek etkinlikler olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenler, görsel materyallerle savaş ve savaşın izlerinin öğrencilere anlatılmasını önermektedirler. Öğretmenler barış kavramının hoşgörü, insan olma bilinci ve demokrasi kavramlarıyla ilişkilendirilmesini ve barış eğitiminde öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerinin sağlanmasını istemişlerdir.

Okula ilişkin önerilerde ise daha çok okul-aile etkileşimine vurgu yapılmıştır. Buna bağlı olarak öğrenciye hayvan sevgisinin kazandırılmasında okul yönetiminin katkısının olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda barış eğitimi ile hayvan sevgisinin örtüştüğü yorumu yapılabilir. Sonuç olarak araştırmaya katılan öğretmenler okul yönetiminden daha kapsamlı çalışması ve barış takımlarının kurulması, barış sınıfı uygulaması, öğrenci gruplarına ödül verilmesi gibi okulun bütününe yönelik çalışmalar yapmalarını istemektedir.

Barış Eğitiminin Tanımı ve Okullardaki Uygulamalara İlişkin Görüşler

Barış eğitimi kavramını bir öğretmen hiç duymadığını belirtirken, beş öğretmen bu konuda herhangi bir yanıt vermemiştir. Öğretmenlerin 11’i ise barış eğitimini aşağıdaki biçimde tanımlamıştır.

Barış eğitimi:

Barış kavramı hakkında insanların bilinçlendirilmesidir. Barış kavramı, özgürlük, insan hakları, paylaşım gibi insanlık için önemli olan manevi değerleri içermektedir (AE)
Kişilerin küçük yanlış anlamalarının büyük çatışmalara dönüşmesini engellemeye çalışan becerilerin bireylere kazandırılmasıdır (FKY).
Eşduyumu kurabilen, farklılıklara karşı hoşgörülü, çatışma çözme becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmektir (MAS).
Bireylerin hoşgörü, sevgi ve saygı çerçevesinde birlikte yaşayabilmeleri için gerekli olan becerilerin kazandırılmasıdır (Rİ)
Öğrencilerin birbirlerine karşı davranışlarında saygı ve sevgi odaklı sağlıklı iletişim kurmalarını sağlayacak bir eğitimidir (SS).
Barışın önemi ve gerekliliğinin öğrencilere aktarılması ve barış bilincinin oluşturulmaya çalışılmasıdır (DR).
Her türlü sorunun çözümüne ulaşma yollarının öğretilmesidir (HA).
Karşıdaki kişinin senden farklı olabileceğini ve/veya olduğunu kabul edebilmeyi, fikir ve davranışlarına, haklarına saygı göstermeyi ve tüm bunların nedenlerini öğretmeyi ve hayata geçirilmesini sağlamayı amaçlayan süreçtir (ME).
Öğrencilerin kişiliğini etkileyen, çevresine ve toplumuna duyarlı kişiler yetiştirebilmek için gerekli olan eğitimidir (RG).

*Şiddetin artmakta olduğu zamanımızda gerek kişisel gerekse ülke olarak sorunlarla nasıl başa çıkılabileceğini öğrencilere davranış haline getirmeye çalışmaktır (SK).
Barış içinde yaşayabilmek için verilmesi gereken eğitimidir (FS).*

Yukarıdaki tanımlar öğretmenlerin barışı sorun çözme, hoşgörü, eşduyum, sevgi, farklılıklara saygı, duyarlı olma kavramlarıyla ilişkilendirdiklerini göstermektedir. O halde barış eğitimi “Bireylerin, sorunlarını çözerken olaylara hoşgörüyle ve anlayışla bakmalarını sağlamaktır.” veya “Sorunların çözümünde insan haklarına saygı ve hoşgörünün bireylerin davranışlarına yansımalarıdır” şeklinde tanımlamak mümkündür.

Okullarında barış eğitimi üzerine herhangi bir etkinlik yapıp yapılmadığı sorusu üzerine yedi öğretmen herhangi bir etkinlik yapmadıklarını; beş öğretmen değerler eğitimi kapsamında, bir öğretmen çatışma çözme becerileri ve öfke kontrolü gibi etkinlikler içinde dolaylı olarak eğitim yaptıklarını belirtmişlerdir. Üç öğretmen ise konu ile ilgili olarak herhangi bir yorumda bulunmamıştır. Sadece bir öğretmen barış eğitimi hakkında bilgi sahibi olmadığını, daha önce bu kavramı hiç duymadığını belirtmiştir.

Okullarda Şiddetin Ortadan Kaldırılmasında Barış Eğitiminin Rolü

Öğretmenlerin tümü okullarda şiddetin ortadan kaldırılmasında barış eğitiminin alternatif olabileceğini ifade etmiştir. Bir öğretmen ise barış eğitiminin eğitim etkinlikleri içinde ve örtük programda yer alması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlere göre okul yöneticileri model kişilerdir ve şiddetin azalmasında veya artmasında etkileri bulunmaktadır. Ancak dört öğretmen, yöneticilerin bu konuda beklenen davranışları sergileyemediklerini; hatta tam tersi davranışlar göstererek olumsuz örnek olduklarını belirtmişlerdir. Şiddet uygulayan yöneticilerin okullarında şiddetin daha fazla olacağını düşünen bir öğretmen, gözlemini aşağıdaki biçimde aktarmıştır:

Çalıştığım bir okulda problemlili öğrencilerimiz çoktu. Sık sık kavga çıkardı. Müdürümüz öğrencileri toplayıp onlara kavga etmenin kötülüğünden bahsederdi. Ancak kendisini kızdıracak bir durumla karşılaşınca etrafında kim olduğuna dikkat etmeden tekme tokat çocuklara saldırdı. Bu okulda şiddetin azaldığını hiç göremedim (HA).

Oysa NÇ kodlu öğretmen yöneticilere ek bir sorumluluk düşmeyeceği, çünkü barışın kurallarla gerçekleşmeyeceği, bu duygunun içselleştirilerek var olacağı ve gelişeceği görüşünü paylaşmıştır. Öğretmenler şiddetin azaltılmasında yöneticilerle birlikte öğretmenlere, disiplin kuruluna ve velilere önemli görevlerin düştüğünü bildirmişlerdir. Bir öğretmen, “Ailede ve okulda nasıl iletişim kuracağını öğrenmeyen bir çocuk, sorunlarını şiddet göstererek çözmeye çalışmaktadır. SS” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Barış Ortamı Bakımından, Günümüz Okulları İle Geçmiş Dönem Okulları Arasındaki Farklılıklar

Öğretmenlerin sadece ikisi, kendilerinin geçmişteki okul yaşantıları ile günümüz öğrencilerinin okul yaşantıları arasında herhangi bir fark görmemektedir. NÇ kodlu öğretmen, görüşünü “Anlamlı bir fark olduğunu düşünmüyorum. Okul içi, eskiden olduğu gibi günümüzde de en güvenilir ortamlardan.” şeklinde belirtmiştir. Bir öğretmen ise, günümüz okul yaşantısını daha güvenli bulmakta ve bu durumu öğretmen ile ailelerin daha bilinçli olmasına bağlamaktadır. FS kodlu öğretmen de bugünkü durumu “Benim

okuduğum dönemde çok şiddet oluyordu. Barış ortamı pek yoktu, şimdi daha fazla barış ortamı var. Okullar daha güvenli. Öğretmenler bilinçlendi, veliler daha duyarlı.” biçiminde ifade etmiştir.

Diğer öğretmenler ise günümüz okul yaşantısının geçmişe oranla daha güvensiz ortamlar olduğu, öğrencilerin daha saldırgan davranışlar gösterdiği, birbirlerine karşı acımasız ve bencil oldukları görüşlerini paylaşmışlardır. Bu öğretmenlere göre çocuklara kendi çıkarları anlayışı aşılarmakta; bu nedenle çocuk, barış ve hoşgörünün hiçbir şekline uyum ve ilgi göstermemektedir. Bir öğretmen ise öğrencilerin televizyon, gazete, internet gibi iletişim araçlarında olumsuz şiddet örnekleri gördüğünden yakınmıştır. Bu öğretmen aynı zamanda öğrencilerin sanal ortamda zaman geçirmeleri sonucunda sosyalleşme sorunları yaşadıklarını ileri sürmüştür. AE kodlu öğretmen, görüşlerini aşağıdaki biçimde dile getirmiştir:

Ben Anadolu lisesinde okudum. Bizde çocuk dövme skandaldı. Veli okulu dar ederci. Lise hayatım boyunca hiçbir arkadaşımın dayak yediğine şahit olmadım. Kavga ise çok nadir olurdu; o da sözlü tartışma, yani taşlı sopalı asla. Idareci de çocuk dövmezdi (AE).

Bir başka öğretmenin konuya aşağıdaki biçimde yaklaştığı gözlenmiştir:

Kesinlikle bizim öğrencilik dönemimiz çok daha huzurluydu. Başta kendimiz olmak üzere herkesin haklarına saygılıydık. Özellikle de bir şeyleri hoş görebiliyorduk. Ancak bugünkü öğrencilerde bu mevcut değil. Çok çabuk sinirlenip şiddete meylediyorlar. Hayata karşı gelme çabası içindeler. Bu durum da maalesef barış içinde birlikte yaşamalarını zorlaştırıyor (Rİ).

Bir diğeri ise kendi yaşantısı ile günümüzü aşağıdaki biçimde karşılaştırmaktadır:

Ben 16 yıl önce bugünkü öğrencilerimin yaşadaydım. O dönemde de kızlar ve erkeklerin hemcinsleriyle aralarında kimi zaman şiddet boyutuna varan iletişim bozukluğu olurdu. Ancak öğrencilerimde gördüğüm kadar yaygın değildi. Şimdi kızlar erkeklere, erkekler kızlara ve hemcinslerine karşı acımasızca davranıyorlar (SS).

“Yurtta Barış Dünyada Barış” İlkesini Benimseyen Kuşaklar Nasıl Yetiştirilebilir?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “yurtta barış dünyada barış” ilkesini benimseyen kuşaklar yetiştirebilmek için topluma düşen görevler hakkındaki görüşleri de aşağıda sıralanmaktadır:

*Bireylerin toplumun baskısıyla değil, hazır olduklarında çocuk sahibi olmalarıyla (AE);
Farklı kültürleri ve yaşamları öğrenerek ve öğreterek (MAS);
Farklılıkların korkulacak şeyler olmadığı, aksine zenginlik katacağı düşüncesini kazandıran programlarla (MAS);
Toplumun örnek olmasıyla (MÖ);
İnsan haklarının evrensel olduğunu, herkesin eşit haklara sahip olduğunu anlatarak (Rİ);
Birlikte yaşamamanın gereklerinin neler olduğunu fark ettirilmesiyle (Rİ);
Mustafa Kemal Atatürk’ü çok iyi anlatarak ve tanıtarak (DR);
Dünyada bütün milletlerin önemli ve değerli olduğunu kavratarak (DR);
Tüm kültürlerin kendi değer sistemleri içinde güzel olduğunu anlatarak (DR);
Savaşın bir çözüm yolu olmadığı, aslında çaresizlik olduğunu anlatarak (DR);
Barışı anlatacak kişilerin önce kendilerinin inanması ve benimsemesi gerekliliğini fark ederek (DR);*

İnsanların önce kendilerine saygı duymaları gerekliliğinin farkına vararak (HA);
Etrafımızdaki insanlarla barışık olarak (HA);
Farklı olan, farklı öğrenen, farklı düşünen bireylere sahip çıkarak (ME);
Toplumsal açıdan farklılıklarımıza değil, ortak noktalarımıza veya zenginliklerimize vurgu yapılarak (MU);
Sivil toplum örgütlerinin her türlü fikrin savunulmasında rol oynamasını sağlayarak (MU);
Üniversitelerden destek alınarak (MU);
Güvenlik güçlerine alınma giriş şartlarını yükselterek (MU);
Askerlik görevini yapan er ve erbaşlara barışa yönelik eğitim vererek (MU);
Her insanın korunma hakkının olduğunu anlatarak (MU);
Barış kavramının sadece savaşın zıt anlamı olarak değil, hayatın her alanında kullanılan bir kavram olduğunu anlatarak (MU);
Hukuk ve yargı sistemindeki cezalandırma uygulamalarının yerine toplumsal hizmet uygulamalarına ağırlık verilerek (MU);
Ortaöğretim kurumlarında siyaset ve toplumbilim dersleri verilerek (MU);
Tarih derslerinde savaşlarla ilgili kısımları olduğu kadar barış ve barışın korunması için yapılanları öne çıkararak (MU);
Tarih derslerinde Türk milletinin vatani uğruna canını feda etme düşüncesinin ağırlığı azaltılarak, ölüm duygusu gerektiğinden fazla öne çıkarılmayarak (MU).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırma öğretmenlerin barış eğitimi hakkındaki görüşlerini olgubilim desende incelemektedir. Bu kapsamda 17 öğretmene barış eğitimi hakkında görüşleri sorulmuş ve elde edilen veriler betimsel yöntem ile çözümlenmektedir. Araştırmanın bulgularına göre, okulların bazılarında barış eğitimi konusunda etkinlikler yapılırken bazılarında yapılmamaktadır. Etkinliklerin yapıldığı okullarda barış eğitimi, “Değerler Eğitimi” programında öğrencilere beyin fırtınası yaptırılarak, örnek olay incelemesi yoluyla, ulusal bayram etkinlikleriyle ve çocukların ailelerini de etkinliklere dâhil edilerek gerçekleştirilmektedir. Devci, Yılmaz ve Karadağ (2008) da araştırmalarında barış eğitimine Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi gibi derslerde yer verilmesini önermektedir. Ardizzzone (2001) barış eğitiminin içeriğinin uluslararası düzeyde vatandaşlık eğitimi, çatışma çözümü, insan hakları, demokrasi, ırkçılık ve cinsiyetçiliğin ortadan kaldırılması da dâhil olmak üzere barışın kurulması için gerekli koşulları kapsamamasını ileri sürmektedir. Synott (2006) barış eğitiminin insanın doğasının iyi olmasını merkeze alarak geliştirilmesini önermektedir. Sağkal, Türnüklü ve Totan (2012) Barış Eğitim Programının nasıl düzenleneceği konusunda birtakım önerilerde bulunmaktadır. Yazarlara göre Barış Eğitimi Programında başlangıç olarak, okulun ve içerisinde yer aldığı bölgenin gereksinimlerinin ve kültürel özelliklerinin dikkate alınması, uzman görüşleri doğrultusunda programın içerik ve kapsamının şekillendirilmesi gerekmektedir. Etkinliklerin yürütülmesinde genellikle tartışma, örnek olay, canlandırma, rol oynama, ikili ve grup çalışmaları gibi teknikler kullanılmalıdır. Ayrıca okullarda görev yapan Psikolojik Danışmanlarda Barış Eğitimi Programına dahil edilmelidir. Yazarlara göre etkinliklerin tamamının psikolojik danışman tarafından uygulanması, öğrencilerde beklenen davranış ve beceri gelişimini sağlamada kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır. Üçüncü olarak, okul yönetimi, öğretmenleri ve personellerine ek olarak ebeveyn desteğinin alınması ve psikolojik danışmanın uygulamalarda adanmışlık göstermesi bu başarıya ulaşmada katkı sağlayan unsurlar olarak görülmektedir. Arakistain’a (2003) göre de barış eğitimi aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır (Synott, 2006):

1. Adalet, işbirliği, dayanışma, kişisel gelişim ve karar verme gibi değerleri vurgularken ayrımcılık, hoşgörüsüzlük, kendi ırkının üstünlüğüne inanma, sorgulamadan itaat etme, sorgulamadan normlara ve standartlara uyum gösterme gibi barış kültürüne aykırı değerleri reddetme;
2. Barışçıl eyleme odaklanma;
3. Mikro ve makro bağlamlar içinde davranış kazandırma ve bilinçlendirme;
4. İnsan etkileşiminin bütün alanlarında ve tüm vatandaşlar için pozitif barış fikrini yeniden keşfetme.

Reardon (1988) barış eğitimcileri tarafından alanın geniş amaçlarını aydınlatan negatif ve pozitif barış olmak üzere iki kavramın kullanıldığını belirtmektedir. Negatif barış, savaşın ve doğrudan şiddetin diğer bütün biçimlerinin (istismar, silahlı şiddet, kavga gibi) ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir. Negatif barış için eğitimin temel amacı, barış ve silahsızlanmaya ulaşmak için eylemde bulunma konusunda vatandaşların bilgilerinin artırılmasıdır. Pozitif barış ise barışın karşısındaki bütün yapısal ve kültürel engellerin ortadan kaldırılması ve böylece gerçek barışın yaratılmasına odaklanmaktadır. Pozitif barış, adalet, eşitlik, demokrasi gereksinimine yönelerek yapısal şiddet (baskı, sömürü, yoksulluk vb.) ile savaş ve fiziksel şiddetin sonlandırmasından daha fazlasını gerektirmektedir. Özellikle pozitif barış için eğitim, ekonomik yoksunluk ve kalkınma, çevre ve kaynaklar, evrensel insan hakları ve sosyal adalete yönelmektedir.

Ardizzone (2001), Synott (2006) ve Arakistain (2003) barış eğitiminde merkeze insanı almakta ve insanın olumlu değerlere sahip olmasından yola çıkmaktadır. Yazarlar toplumun dönüştürülmesinde eğitimin gücüne inanmakta, yapısal şiddet ve doğrudan şiddet arasındaki ilişkiye yönelik farkındalık yaratılarak (Ardizzone, 2001) barışçıl bir geleceği oluşturmak anlamında mücadele verilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Bu araştırmada da öğretmenler, barışa duyarlı nesiller yetiştirmek için uluslararası köprülerin kurulması, öğrencilerin birbirlerine saygı duymalarının sağlanması, hoşgörü anlayışının ve insan olma bilincinin kazandırılması vb. önerilerde bulunmuşlardır. Bu önerilerin yalnızca meslektaşlarına yönelik olmayıp, MEB ve okulu da içerdiği gözlenmektedir. Benzer bulguları elde eden Demir (2011) de araştırmasında barış eğitimi verilmesinde en büyük rolün sırasıyla öğretmenlere, ailelere, okul yönetimine ve MEB'e düştüğünü belirtmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, barışa duyarlı öğrencilerin yetiştirilmesinde daha çok meslektaşlarına önerilerde bulunmaktadırlar. Öğretmenler genelde uygulamaların sınıf içinde, grup etkinlikleri olarak yapılması ve öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerinin sağlanması görüşündedirler. Böylece barış eğitimiyle öğrencilerin hoşgörü, insan olma bilinci, demokrasi ve hayvan sevgisini kazanmalarının sağlanabileceği düşünülmektedir. Kepenekçi (2010) eğitim fakültelerinde geleceğin öğretmeni olarak yetişen öğrencilere “İnsan Hakları” dersi verilerek barışa ilişkin farkındalık düzeylerini artırmanın mümkün olduğunu belirtmektedir. Kepenekçi (2010) üniversite öğrencilerinin ulusal ve uluslararası barışa yönelik görüşlerini incelediği araştırmasında, öğretmen adaylarının ileride öğretmen olduklarında sınıf içinde ve dışında tartışma, münazara, drama gibi yöntemleri kullanarak uygulayacakları etkinliklerle ve konu ile ilgili yerlere geziler düzenlemek, araştırmalar yaptırmak vb. gibi doğrudan ve dolaylı etkinliklerle barışa

duyarlı öğrenciler yetiştirmeyi hedeflediklerini tespit etmektedir. Bu çalışmada da öğretmenler Kepenekçi'nin (2010) bulgularıyla örtüşen görüşleri sürmektedirler.

Öğretmenlere göre okullarda şiddetin ortadan kaldırılmasında barış eğitimi alternatif bir yöntem olabilir. Benzer bulgu Demir (2011) araştırmasında da elde edilmektedir. Demir (2011) sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirdiği araştırmasında barış eğitiminin şiddete alternatif bir yöntem olduğunu tespit etmektedir. Demir'in (2011) araştırmasına katılan öğretmenlere göre barış eğitimi teorik düzeyde değil uygulamalı olarak verilmelidir. Coşkuner (2008) barış eğitimi programının öğrenci şiddeti üzerindeki etkilerini incelediği araştırmasında; barış eğitimi alan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin düşük çıktığını, çatışma çözme becerilerinin arttığını, olumsuz ve yıkıcı becerilerinin ise azaldığını tespit etmektedir. Sağkal (2011) ilköğretim öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada da barış eğitimi alan öğrencilerin arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle ve aileleriyle ilişkilerini geliştirdiklerini; sınıf ve okul ikliminin bu eğitimden olumlu etkilendiğini belirlemiştir. Coşkuner'in (2008), Sağkal'ın (2011) ve bu çalışmanın bulgularına göre, şiddetin ortadan kaldırılmasında ya da en aza indirilmesinde barış eğitimi etkili olabilir.

Araştırmanın bulgularından biri de öğretmenlerin okul yöneticilerini model kişiler olarak gördükleri ve şiddetin azalması ya da artmasında etkilerinin bulunduğu görüşünde olduklarıdır. Demir (2011) barış eğitimi hakkında ilköğretim öğretmenlerinin görüşlerini incelediği araştırmasında ise barış eğitiminde en önemli rolün öğretmende olduğu; bunu sırasıyla aile, okul yöneticisi ve MEB'in izlediği bulgusuna ulaşmaktadır. Her iki çalışmadan ortaya çıkan sonuç, öğretmenlerin şiddetin ortadan kaldırılmasında ve barış eğitiminde kendilerine okul yöneticilerinden daha fazla görev düştüğü görüşünde olmalarıdır. Oysa Demir (2011) araştırmasında öğretmenlerin barış eğitimi hakkında bilgilerinin olmadığını; yalnızca birinin barış eğitimi psikolojik destekle ilişkilendirdiğini; diğerinin ise sevgi eğitiminin bir çeşidi olarak yorumladığını tespit etmektedir. Bu çalışmada ise öğretmenlerin barış eğitimi hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüş ve barış eğitimi tanımladıkları gözlenmiştir. Oysa Kamaraj ve Aktan-Kerem (2010) dört ayrı Dünya Kongresi'ne katılan 51 kişi ile yaptıkları çalışmada barış eğitiminde okul-aile-toplum işbirliğinin önemli olduğu ve bu konuda aile katılımı programlarından yararlanılmasını önermektedir. Ayrıca yazarlar barış eğitimi konusunda toplumun bilinçlendirilmesinin gerektiğini de eklemektedirler. Araştırmanın bulgularından biri de öğretmenlerin çoğunluğunun, günümüz okul yaşantısının geçmişe oranla daha güvensiz, öğrencilerin daha saldırgan ve birbirlerine karşı daha acımasız ve bencil olduğu görüşünde olmalarıdır.

Barışçıl bir dünya için üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin, güvenlik ve savunma güçlerinin kısaca toplumu oluşturan tüm kurumların barış eğitiminde aktif görev alması gerekmektedir. Barışın bireyin öncelikle kendine saygı duyulmasıyla başlayacağı bilinmelidir. Eğitim öğrencilerin küresel farkındalığının gelişmesine yardım etmekte, daha geniş küresel bağlam içinde yerel bağlamı eleştirel olarak anlamasına olanak sağlamaktadır. Bu şekilde uygulanan barış eğitimi, olumlu uluslararası ilişkiler kurmayı ve anlayışı teşvik etmekle kalmayıp aynı zamanda kamu yararı için eleştirel, bilgilendirilmiş vatandaşlar yetiştirerek eğitimin hedefini yükseltmektedir. Sonuç olarak bu çalışmanın bulguları, gerek sınırlılıkları gerekse temelindeki yorumlayıcı paradigmaya dayanan olgubilim (fenomonolojik) desende barış eğitimi olgusunu katılımcıların bakış

açısından ayrıntılı bir anlayışla araştırmayı ve ortaya koymayı amaçlayan nitel bir araştırma olması nedeniyle Türk eğitim sistemine genellenemez. Bu konuda daha ileri araştırmalar yapılması, özellikle uygulamacılarla birlikte yürütülecek eylem araştırmaları ile okullarımızda barış eğitiminin geliştirilmesi çabalarına destek verilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR/REFERENCES

- Aktan-Kerem, E. Ve Kamaraj, I. (2006). Erken çocukluk dönemi 'barış' değerine evrensel bir bakış III. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi*, 13, 1-12.
- Ardizzone, L. (2001). Towards global understanding: The transformative role of peace education. *Current Issues in Comparative Education*, 4(2), 16- 25.
- Bar-Tal, D. (2002). *Peace Education The Concept, Principles and Practices Aroud The Worlds*. (Salomon, G. ve Nevo, B. (Ed.)). New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Brock- Utne, B. (2010). Peace education in an era of globalization. *Peace Review: A Journal of Social Justice*, 12(1), 131- 138.
- Coşkuner, E. (2008). Barış eğitimi programının öğrenci şiddeti üzerindeki etkilerinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, İzmir.
- Demir, S. (2011). An Overview of peace education in Turkey: definitions, difficulties, and suggestions: A qualitative analysis. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri [Educational Sciences: Theory & Practice]*, 11(4), 1739-1745.
- Deveci, H., Yılmaz, F. Ve Karadağ, R. (2008). Öğretmen adaylarının barış eğitimi algıları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 30, 63-80.
- Fountain, S. (1999). *Peace Education in UNICEF*. www.unicef.org/programme/education/peace_ed.htm 18 Aralık 2012
- Harris, I. M. (2007). Peace education theory. *Journal of Peace Education*, 1(1), 5-20.
- Harris, I. M. (1999). *Peace education: colleges and universities*. Encyclopedia of Violence, Peace, and Conflict. New York: Academic Press.
- Kamaraj, I. Ve Aktan-Kerem, E. (2006). Erken çocukluk dönemi 'barış' değerine evrensel bir bakış I. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(19), 9-21.
- Kepenekçi, Y. (2010). Üniversite öğrencilerinin ulusal ve uluslararası barışa ilişkin görüşleri [Opinions of university students towards national and international peace]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43(2), 27- 49.
- Reardon, B. (1988). *Comprehensive Peace Education. Educating for Global Responsibility*. New York: Teachers College Press.
- Sandy, L. R. & Perkins, R. (2002). The nature of peace and its implications for peace education. *The Online Journal of Peace and Conflict Resolution*, 4(2), 1-8.
- Sağkal, A. S. (2011). Barış eğitimi programının ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin saldırganlık eğilimleri, empati düzeyleri ve barışa ilişkin görüşleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, İzmir.
- Sağkal, A. S., Türnüklü, A. Ve Totan, T. (2012). Kişilerarası barış için empati: Barış eğitiminin empati becerilerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri [Educational Sciences: Theory & Practice]*, 12(2), 1447-1460.
- Synott, J. (2006). Peace education as an educational paradigm: review of a changing field using an old measure. *Journal of Peace Education*, 2(1), 3- 16.

- Tidwell, A. (2004). Colloquy: peace education in conflict ridden societies. Conflict, peace, and education: A tangled web. *Conflict Resolution Quarterly*, 21(4), 463-470.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2006). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

İletişim/Correspondence

Çiğdem APAYDIN
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
07058 Antalya
Tel: 0 242 310 20 77
cigdemapaydin@akdeniz.edu.tr

Mualla AKSU
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
07058 Antalya
Tel: 0 242 310 21 04
muallaaksu@akdeniz.edu.tr